

Poletna šola arheologije v Slavini pri Postojni

© Boštjan Laharnar

Narodni muzej Slovenije; bostjan.laharnar@nms.si

DOI: 10.5281/zenodo.14354517

Junija in v začetku julija 2024 je v Slavini pri Postojni potekala druga sezona poletne šole arheologije. Poletna šola verjetno ni povsem ustrezno slovensko poimenovanje dejavnosti, ki jih na univerzah angleško govorčega sveta označuje besedna zveza *field school* in so načeloma zastavljene drugače kot terenske vaje oziroma prakse naših študijskih programov. V tem primeru gre za pettedenski izobraževalni program pod taktirko profesorjev Adrienne Frie in Kevina Gartskega z Univerze Wisconsin Oshkosh iz ZDA v sodelovanju Inštituta za arheologijo pri ZRC SAZU (Edisa Lozić, Benjamin Štular), Parka vojaške zgodovine v Pivki (Janko Boštjančič) in Narodnega muzeja Slovenije (Boštjan Laharnar, Nejc Dolinar, Matic Zupan).

Pri programu z zvanečim naslovom *The Wolves and the Caesars: Digital Landscape Archaeology in Slovenia* (Splet 1) se udeleženci (slika 1) učijo lidarske tehnologije

in njene uporabe v arheologiji, topografije, arheoloških izkopavanj in splošno o arheologiji Slovenije z okolico. Raziskovalno težišče je na gradiščih v bližini vasi Slavina pri Postojni ter na gradiščni krajini Taborskega grebena med Slavino in Knežakom. V okviru šole potekajo arheološka sondiranja na gradišču Baba (pod nadzorstvom pristojne konservatorke Patricije Bratina z ZVKDS OE Nova Gorica), kjer se udeleženci učijo, kako arheološko izkopavati in voditi spremne dokumentacijske postopke (slika 2). Velik poudarek je na učenju dokumentiranja s fotogrametrijo.

Ideja in začetek izvajanja programa je rezultat večletnega uspešnega sodelovanja predstavnikov omenjenih institucij pri različnih projektih. Frie in Gartske sta že dolgo povezana s slovensko arheologijo, prav tako v notranjski regiji poteka ustaljeno sodelovanje med raziskovalci ZRC SAZU in Narodnega muzeja Slovenije (npr. Splet 2 in Splet 3).

Slika 1. Udeleženci prve sezone poletne šole arheologije julija 2022 v Slavini (foto: B. Laharnar).

Slika 2. Sondiranje na Babi pri Slavini (foto: B. Kurent, 2024).

Toda brez močne in srčne podpore lokalne skupnosti ne bi šlo. Pomembno je zlasti sodelovanje Parka vojaške zgodovine v Pivki z direktorjem Jankom Boštjančičem, sicer domačinom iz Slavine, slavinske krajevne skupnosti in vaščanov. Med ameriškima profesorjema, njunimi študenti in vaščani se je vzpostavil prisrčen odnos, saj študentje bivajo na turistični kmetiji v vasi, se udeležujejo vaških dogodkov in družijo z domačini. Seveda je glavni vidik šole učenje, a za študente je pomemben tudi pristen stik z Evropo, Slovenijo in Slavino. Pri tem smo bili uspešni, saj so se nekateri vrnili in se poletne šole udeležili tudi drugo sezono. Proti koncu obeh sezon smo pripravili predstavitev našega dela in rezultatov za vaščane. Dogodek je bil vsakič lepo sprejet in dobro obiskan.

Arheološka ekipa je vzpostavila terensko bazo za urejanje najdb in dokumentacije ter hrambo opreme in orodja v obnovljeni stavbi nekdanje ljudske šole v Slavini (slika 3). V istem prostoru potekajo predavanja v okviru izvajanja poletne šole, ki jih poleg članov vodstvene ekipe izvajajo različni vabljeni predavatelji.

Junija 2023 smo v prostorih ljudske šole pripravili panojsko razstavo *Tisočletje slavinskih gradišč*, ki predstavlja arheološko dediščino gradišč na Babi, Slavinskem ali Ambroževem gradišču, Gradišču nad Selcami in Podvršku ter dejavnosti poletne šole. Razstavo si lahko poleg domačinov ogledajo tudi drugi obiskovalci, teh ni malo in med njimi so pogosto tuji obiskovalci na pomembnih položajih. Ti namreč večkrat obišejo Slavino in otroke iz ukrajinske sirotišnice, ki so od izbruha

Slika 3. Stavba nekdanje ljudske šole v Slavini (foto: E. Lozić, 2019).

vojne v Ukrajini nastanjeni v isti stavbi. Odprtje razstave smo izvedli v okviru junijskih evropskih dni arheologije in popestrili s programom Kulturnega društva Vespesjan, ki so se ga v lepem številu udeležili vaški in ukrajinski otroci.

Poletna šola arheologije v Slavini je primer dobre prakse sodelovanja med različnimi institucijami in njihovimi raziskovalci ter lokalno skupnostjo. Obetamo si večplastne rezultate in pozitivne učinke. Izvedeli bomo več o dinamiki gradiščne poselitve in skušali odgovoriti na raziskovalna vprašanja. Z aktivnostjo šole se širi zavest o vrednosti in pomenu arheološke dediščine med domačini, ki so njeni glavni dediči in varuhi. Če bodo domačini prepoznali pomen arheološke dediščine ter jo sprejeli kot del svoje identitete in vrednote, jo bodo tudi varovali. Odganjali bodo detektoraše in morda dosegli premike tras načrtovanih infrastrukturnih projektov (prim. Splet 4).

Spletni viri

SPLET 1: The Wolves and the Caesars: Digital Landscape Archaeology in Slovenia – Archaeological field school teaching survey, excavation, LiDAR, and photogrammetry. <https://www.archaeological.org/fieldwork/the-wolves-and-the-caesars-digital-landscape-archaeology-in-slovenia/> (13. 11. 2024).

SPLET 2: Artefacts and landscapes. Structured Iron Age communities in the Notranjska region | ZRC SAZU. <https://iza2.zrc-sazu.si/en/programi-in-projekti/artefacts-and-landscapes-structured-iron-age-communities-notranjska-region> (13. 11. 2024).

SPLET 3: Digitalna arheologija slovenske gradiščne pokrajine | ZRC SAZU. <https://iza2.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/digitalna-arheologija-slovenske-gradiscne-pokrajine> (13. 11. 2024).

SPLET 4: STAkrog: Dars: Gradnja avtoceste med Postojno in Jelšanami po letu 2030. <https://krog.sta.si/2829416/dars-gradnja-avtoceste-med-postojno-in-jel-sanami-po-letu-2030> (13. 11. 2024).